

Til

Nærings- og fiskeridepartementet

Vår dato: 20.11.2024

Høring av forslag til endring av regelverket for akvakultur på land

Sjømat Norge viser til høringsbrev av 26.08.2024 fra Nærings- og fiskeridepartementet med forslag til endring av regelverket for akvakultur på land. Sjømat Norge takker for muligheten til å gi våre kommentarer til forslaget.

Oppsummering av innspill:

- **Avklaring av "landbasert":** Sjømat Norge støtter forslaget til definisjon av "landbasert anlegg", som er tydelig og teknologinøytralt. Sjømat Norge håper behandling av søknader som har vært på vent siden 2022 raskt kan gjenopptas basert på denne endringen i laksetildelingsforskriften. Vi håper at det nye regelverket bidrar til raskere saksbehandling.
- **Behovsprøving for stamfisk:** Sjømat Norge ser ingen grunn til at stamfiskproduksjon på land skal kreve behovsprøvd biomassetillatelse, siden slike tillatelser for matfisk på land allerede er vederlagsfrie.
- **Risikovurdering fremfor foreslåtte krav til desinfeksjon:** Dyrehelsereguleringen krever per i dag installasjon av desinfeksjon på kritiske steder. Sjømat Norge mener at en risikobasert tilnærming vil gi en mer målrettet og tilpasset beskyttelse, fremfor det foreslåtte kravet. En slik tilnærming vil i større grad passe til det faktiske behovet i næringen. En risikobasert tilnærming tar hensyn til variasjon mellom anleggenes behov og den raske utviklingen innen både bruk og teknologi knyttet til desinfeksjon.

Bakgrunn og vurdering

Grunnet uklarhet i skillet mellom landanlegg og sjøanlegg har det siden desember 2022 vært midlertidig stans i behandlingen av søknader om tillatelse til landbasert oppdrett. Landanlegg har i dag flere fordeler: De tildeles vederlagsfritt, har ingen produksjonsbegrensning og påvirkes ikke av trafikklyssystemet. Sjøanlegg er derimot et knapphetsgode som følge av:

1. Lakselus
2. Miljøpåvirkning fra sjøanlegg (uavhengig av lakselus)
3. Sykdomspåvirkning i sjøanlegg (bortsett fra lakselus)

Landbasert produksjon er et sentralt ledd i utviklingen av bedre produksjon også i sjøfasen, økt verdiskapning og aktivitet i leverandørindustrien. Økt produksjon av postsmolt er blant de mest effektive tiltakene som raskt kan forbedre biosikkerhet, fiskehelse og dyrevelferd. Vi er derfor svært positive til avklaringen av definisjon for "landbasert" i regelverket og håper behandlingen av søknader kan gjenopptas raskt, og at klargjøringen bidrar til større forutsigbarhet og en mer effektiv saksbehandling.

Det er uklart om endringene i akvabiosikkerhetsforskriften vil styrke fiskehelse og -velferd, samt bidra til forutsigbare tiltak ved smitteutbrudd i sjøanlegg. Regelverksendringen vil i liten grad påvirke årsakene til at sjøanlegg er et knapphetsgode, og kun ha begrenset innvirkning på sykdomspåvirkning isolert sett. Risikovurdering av vannforsyning og etablering av tiltak knyttet til vannbehandling er en sentral del av biosikkerhetsplanarbeidet. Dette avspeiles også i dagens Dyrehelseregulering. Vannbehandlingen bør være basert på smitterisiko fra andre anlegg i eller ved råvannskilden, plassering av vanninntak og risiko for krysskontaminering fra eget utløp, produksjonsform og smitterisiko fra avløpsvann som slippes ut i råvannskilde mv.

Regelverket bør i tillegg være teknologinøytralt for å støtte videre teknologisk utvikling, og ikke favorisere en type anlegg frem for et annet. Foreslåtte endringer i regelverket kan få betydelig påvirkning på videre utvikling av gjennomstrømningsanlegg, som kan utnytte kaldere dypvann i matproduksjon på land. For å sikre en bærekraftig utvikling av næringen må det derfor vurderes nøye hvordan slike krav påvirker både miljøsinn og økonomisk bærekraft for ulike driftsformer.

Kommentarer til endring i laksetildelingsforskriften:

Sjømat Norge støtter forslaget om presisering av vilkårene for plassering av landbaserte anlegg. Forslaget gir klare, teknologinøytrale kriterier og reduserer tolkningsrommet. Forslaget omfatter ikke anlegg med eksisterende tillatelser, men vi mener det bør avklares hva som regnes som «større endringer» på eksisterende anlegg som vil utløse pålegg om å tilfredsstille nye krav.

I dag stilles det særskilte krav om behovsprøvd tillatelse og biomasse for stamfiskproduksjon, for å forhindre økonomisk utnyttelse av vederlagsfrie tillatelser for matfiskproduksjon i sjø. Landbasert matfiskproduksjon er vederlagsfri, og derfor bør biomassebehovsprøving for landbasert stamfiskproduksjon ikke være nødvendig. Tillatelser for landbaserte anlegg bør være minst like varige som anleggets levetid.

Kommentarer til endring i akvabiosikkerhetsforskriften:

Når vi har spurt erfarent fiskehelsepersonell om deres vurdering av kravet til desinfeksjon av landanlegg, får vi opplyst at dette kravet kan være hensiktsmessig for

enkelte lokaliteter. For andre lokaliteter kan risikoen være så høy at strengere filtrerings- og desinfeksjonskrav er nødvendig. I noen tilfeller er slike krav kanskje ikke påkrevd. Teknologi for optimal desinfeksjon er dessuten i kontinuerlig utvikling, inkludert løsninger som nanobobler og elektrokjemisk desinfeksjon av saltvann.

Sjømat Norge mener at regulatoriske krav bør passe til det faktiske behovet. Ettersom behovene varierer mellom landanlegg, vil en risikobasert tilnærming etter dagens regelverk, være mer hensiktsmessig enn et spesifikt krav på filtreringsstørrelse og metode. Et krav som i noen tilfeller er dårligere enn det flere høyrisikoanlegg bruker i dag. Dertil kommer at det stadig skjer mye på innovasjonsfronten. At noe er risikobasert betyr ikke at man aldri skal desinfisere. Et regulatorisk spesifikt krav kan gi incitament for at noen kanskje metoden beskrevet i regelverket fremfor en grundig risikovurdering av vannkilden. Det kan bli vanskelig for Mattilsynet å nekte å gi godkjenning om man bruker en metode beskrevet i regelverket, og påklage at risikovurderingen av vannkilden ikke er tilstrekkelig. De som velger å se bort fra det den beskrevne metode i regelverket og basere seg på en grundig risikovurdering vil ikke trenge spesifikke metodekrav i regelverket. Med dagens risikobaserte krav vil det omvendt bli vanskelig å få godkjenning av anlegget om man ikke installerer et desinfeksjonsanlegg. Dette vil kreve at fiskehelsepersonell har redegjort/dokumentert for hvorfor det ikke er nødvendig, og at forvaltningen som behandler søknaden har lik oppfattelse av risiko som fiskehelsepersonellet.

En risikobasert tilnærming til desinfeksjonskrav for landanlegg vil tilsvare *Forskrift om desinfeksjon av vann, akvakultur* anvender for ferskvannsinntak og *Drikkevannsforskriften*.

Når er spesifikke regulatoriske krav til filtrering og desinfeksjon relevant?

Dyrehelseforordningen tar utgangspunkt i at forebygging og bekjempelse av hver enkelt sykdom må "skreddersys" etter sykdommens unike epidemiologiske profil, konsekvenser og utbredelse i Unionen. Videre at ikke alle smittsomme dyresykdommer kan eller bør forebygges og bekjempes med lovgivningsmessige tiltak. For dyresykdommer som ikke omfattes av tiltak på unionsplan, men som er av økonomisk betydning for privat sektor lokalt, bør det private med bistand fra myndigheter gjennomføre nødvendige tiltak, som egne regler eller regler for god praksis¹.

Dersom et spesifikt krav til filtrering og desinfeksjon for landanlegg skal innføres i norsk regelverk, mener vi at det bør reflektere dyrehelseforordningens formål og krav. Eksempelvis kan slike krav gi Mattilsynet mulighet til å unnta landanlegg fra verne- eller restriksjonssoner ved påvisning av listeførte sykdommer på anlegget eller i nærliggende anlegg².

---

¹ Preambel 26, 27 og 30 i dyrehelseforordningen 2016/429

² Forordning 2020/689 artikkel 58 punkt 1c, 2 og 3

For å kunne vurdere dette etterlyser vi en bedre utredning fra departementet om forventet effekt av tiltakene. Spørsmål vi savner svar på inkluderer:

- Hvorfor er dagens krav til godkjenning av lokaliteter og en risikobasert biosikkerhetsplan i henholdsvis dyrehelseforordningen (EU 2016/429) og akvabiosikkerhetsforordningen (EU 2016/691) ikke tilstrekkelige når det gjelder desinfeksjon av vanninntak?
- I veileder til drikkevannsforskriften (vann til næringsmiddelformål) vektlegges egenskapene til råvannskilden, råvannskvaliteten og mulige risikofaktorer knyttet til vannkilden (risiko for fekal smitte i nedslagsfeltet, bilveier mv) når det stilles krav til vannbehandlingsbarrierer (vannbehandling og desinfeksjon). Dette for å tilpasse vannbehandlingen til råvannskvaliteten og risiko knyttet til vannkilden. Hvorfor mener en at det er hensiktsmessig å fravike disse prinsippene om tilpasset vannbehandling når det gjelder vannkvalitet og smitterisiko i akvakultur?
- Hvilke sykdommer forventes redusert med de foreslåtte kravene til desinfeksjon, sammenlignet med eksisterende regelverkskrav? Herunder forskjellene i effekt og konsekvens for RAS-anlegg sammenlignet med gjennomstrømningsanlegg?
- Vil foreslåtte krav til filtrering og desinfeksjon være nok til å gi landanlegg unntak fra vernesoner (5 km radius) om listeførte sykdommer påvises i nærliggende anlegg?
- Hvilke ulemper kan detaljerte krav til desinfeksjon ha, blant annet i forhold til bred mikroflora (modnet vann) som kan være gunstig for fiskehelsen?
- Hva som anses som "større endringer" på eksisterende anlegg som vil medføre nye krav?

Dagens risikobasert regelverk

I avdeling II i forordning 2016/429 beskrives godkjenningskravene til akvakulturanlegg. For å bli godkjent må anlegget blant annet redegjøre for vannforsyning og biosikkerhetsplan. Mattilsynet vurderer dokumentasjonen før godkjenning utstedes.

Artikkel 10 og 12, i samme forordning, beskriver ansvarsområder til driftsansvarlige og fiskehelsepersonell. Fiskehelsepersonell skal blant annet delta aktivt når det gjelder sykdomsforebygging. Dette inkluderer anbefalinger om egnede lokaliteter og biosikkerhetstiltak, for eksempel valg av filtrerings- og desinfeksjonssystemer. Vi ser det som naturlig at dette betyr at fiskehelsepersonell har en sentral rolle i forbindelse med å utpeke egnede lokaliteter, anbefale hvilke biosikkerhetstiltak som bør iverksettes, f.eks. anbefalinger til hvilke evt. filtrering og desinfeksjonssystemer et anlegg bør installere for

å ivareta risiko. Fiskehelsepersonellet har også en viktig rolle i utarbeidelse av biosikkerhetsplaner.

I akvabiosikkerhetsforordningen presiseres kravene til biosikkerhetsplaner. Planen skal identifiserer hvordan en sykdomsagens kan komme seg inn i et akvakulturanlegg eller en gruppe av akvakulturanlegg, spre seg i anlegget og overføres fra det til miljøet eller til andre akvakulturanlegg. Den skal ta hensyn til særtrekkene ved hvert enkelt akvakulturanlegg eller hver enkelt gruppe av akvakulturanlegg og fastslår risikoreduserende tiltak for hver biosikkerhetsrisiko som er identifisert.

Akvabiosikkerhetsforordningens vedlegg 1 spesifiserer en rekke punkter som skal vurderes eller hensyntas i biosikkerhetsplanen. Blant annet at *Desinfiseringsstasjoner skal installeres på kritiske steder i akvakulturanlegget*. Vi tolker dette som at det allerede er et krav om installering av desinfeksjonsstasjoner der risikovurderingen tilsier at punktet er **kritisk**.

Forskjellen mellom dagens krav og det foreslåtte kravet fra departementet ligger i tilnærmingen: risikovurdering baseres på lokale forhold, type produksjon og viktigste sykdommer å håndtere, mens de foreslåtte kravene er standardiserte for alle anlegg.

I Dyrehelseregulverket oppfordres det til utvikling av felles bransjeretningslinjer for å styrke den risikobaserte tilnærmingen. Slike retningslinjer kan kombinere næringens erfaringer med teoretisk kunnskap og raskt tilpasses etter hvert som både empirisk og teoretisk kunnskap utvikles. FHF (Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering) har utlyst et prosjekt som nettopp skal etablere beste praksis for desinfeksjon av vann i akvakultur. Prosjektet skal ta for seg både kunnskapsgenerering og identifisere behov og prinsipper for hvordan desinfeksjon kan brukes strategisk inn i biosikkerhetsarbeidet.

Næringen som helhet er også i gang med en biosikkerhetsprosess. Utarbeidelse av felles bransjeretningslinjer, inkludert vurdering av vannkilder, passer godt inn i dette arbeidet. I den forbindelse ønsker vi gjerne å invitere oss selv til departementet for å presentere biosikkerhetsprosessen nærmere. Vi ønsker også å diskutere hvordan myndighetene kan bidra til at næringen kommer i den posisjon den ønsker å være med tanke på biosikkerhet. Vi mener dette vil gi et godt beslutningsgrunnlag for fremtidig forvaltning av biosikkerhet i akvakulturnæringen.

Videre arbeid med avløpsvann

Sjømat Norge mener det trengs et bedre kunnskapsgrunnlag når det skal jobbes med desinfisering av avløpsvann, noe departementet selv påpeker i høringsnotatet. UV-behandling av vann gir ikke fullstendig desinfeksjon, og behandling av humusholdig avløpsvann er spesielt utfordrende å gjennomføre med tilstrekkelig effekt for å oppnå ønsket formål.

Før det igangsettes arbeid med standarder rundt metode, må det faglig forankres hvilken risiko for sykdomssmitte landbaserte anlegg utgjør for sjøanlegg.

Det er nødvendig å avklare hva som er mulig å oppnå med dagens teknologi og hvilken ny forskning som bør gjennomføres for å kunne gjøre en god vurdering av krav til behandlingsløsninger. En helhetlig vurdering av risiko, kostnader, teknologi og miljøpåvirkning er essensiell. Det kan få store negative konsekvenser for hele næringen dersom krav til UV-behandling av avløpsvann innføres uten grundige vurderinger av mulige ulemper.

Det er nødvendig å avklare hva som er mulig å oppnå med dagens teknologi og hvilken ny forskning som bør gjennomføres for å kunne gjøre en god vurdering av krav til behandlingsløsninger. En helhetlig vurdering av risiko, kostnader, teknologi og miljøpåvirkning er essensiell. Det kan få store negative konsekvenser for hele næringen dersom krav til UV-behandling av avløpsvann innføres uten grundige vurderinger av mulige ulemper.

Vi takker for muligheten til å gi innspill, og ønsker lykke til med det videre arbeidet med endring av regelverket for akvakultur på land.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge